

VEZIROVA OSVETA

BLAS MALO

Prevela sa španskog
Milica Maletić

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2011.

*Za Blanku,
zbog nje i za nju,
zauvek*

ISTORIJSKI UVOD

Šta se desilo sa Abdelrahmanom, poslednjim vladarom umajadske dinastije i graditeljem veličanstvene džamije u Kurtubi? Gde su beli golubovi koje su Kordovljani puštali u čast njegovog imena kada je, praćen pokličima, prvi put ušao u grad? Šta se desilo sa plantažama narandži i narandžinim cve-tovima iz Izbilije; sa žarom generala El Mansura, koji je bio bog i batina za hrišćane, i sa njegovim pobedonosnim jahačima, strahom sa kastiljanskih visoravni? Prah – sada su samo prah i pepeo.

Teče 711. hidžretska godina (1333. godina po hrišćanskom kalendaru), a sa raspršenim snom kordovskog kalifata o sveopštem carstvu u ime Alaha, El Andaluz je na izdisaju. Kastiljanske i aragonske trupe, podstaknute verom u krst i mač, nezaustavljivo napreduju ka jugu Iberijskog poluostrva, prema nasridskom kraljevstvu u Granadi. Sa druge strane mora, borba između kraljevstva Merinida i Kastilje i Aragona za kontrolu nad Gibraltarskom moreuzom uvući će nasridsko kraljevstvo u tragičan rat. Moreuz je veza između Granade i ostatka islamskog sveta, kao i arterija koja odvažnim muškarcima i novom krvlju napaja jedino muslimansko kraljevstvo na Zapadu. Verska braća, ali protivnici u tumačenju vere i u poreklu, kraljevstvo Merinida iz Fesa* – Berbera i branitelja pravoverja – i nasridsko kraljevstvo u Granadi** – arapske rase

* Teritorija kraljevstva Merinida približno bi odgovarala severu današnjeg Maroka. Ono potiče od berberskog plemena Banu Marina, koje je 1248. godine, pod vodstvom njihovog starešine, Abu Jahje, zaposelo Fes i potčinilo ostala plemena, nakon što su porazili Almohade. Hrišćani ih zovu „Benimerini“.

** Nasridsko kraljevstvo je kraljevstvo Granade, koje je dobilo naziv „nasridsko“ u čast njegovog pravog osnivača Ibn Nasrija. Zbog toga je jedno od naziva sultana Granade „naslednik Ibn Nasrija“.

i sledbenika Malika ibn Anasa, ali pobornika mira – žive kao zavađeni susedi, što hrišćani koriste u svoju korist.

Godine 718. (1340), odigrava se bitka kod Salada: Merinidi i Nasridi se upliću u stravičnu borbu protiv portugalskih i kastiljanskih hrišćana za kontrolu nad moreuzom. Nakon poraza, kraljevstvo Granade, poraženo i molećivo, pada na kolena pred Kastiljom. Jusufu I, sultanu Granade, preostaje samo jedna misao: preživeti po svaku cenu.

Nakon što su Merinidi oslabili i nakon potpisivanja primirja sa hrišćanima, Jusuf I posvećuje svoje vreme učvršćivanju svog malog kraljevstva između planina i mora sa jednim ubeđenjem: samo se diplomatijom, a ne oružjem, može izbeći suton poslednjih ostataka El Andaluz. A kao dokaz pobeđe svoje politike otpočinje izgradnju novih palata na obroncima gde su njegovi preci Ziridi podigli tvrđavu Al Hamru, Crvenu. Njegov sin Muhamed V ići će njegovim stopama, izbegavajući rat i propagirajući mir. Ali ono što je za nekog mudrost, za druge je slabost, a Merinidi nisu spremni da se tako lako predaju; dužnost dobrog muslimana je da progna nevernike sa islamskih teritorija. Tako zapoveda Alah! A koji naslednik trona se ne bi borio za svoj uspon ako računa na saveznike koji su spremni na sve?

Godine 737. (1359) vojni udar koji je organizovao njegov polubrat Ismail, uz podršku vojnog zapovedništva Merinida u nasridskoj vojsci, primorava Muhameda da pobegne u Fes, na merinidske teritorije, da moli za pomoć i pribežište. To je vreme očajja. Uzurpatori izazivaju rat sa Kastiljom, a ova odgovara dvostrukom pobedom nad oslabljenom nasridskom vojskom. Zahvaljujući svojim bliskim i dvosmernim savezništvima sa raznim merinidskim prinčevima i sa samim Pedrom I, kraljem Kastilje, Muhamed uspeva da se vrati na tron nakon tri godine i obnovi odredbe primirja, u zamenu za skupo plaćeni mir. Ali sultan zna da sve što se rađa jednoga dana umire i da je za poslednji ostatak islamskog carstva na Zapadu kocka bačena.

Od tog trenutka, diplomatija je obeležila razliku između smrti i života. Ali Alah je hteo da dva izuzetna čoveka, bliska Muhamedu V, vešta na rečima, drže na svojim plećima pozamašan teret sudbine Granade. Jedan od njih bio je Ibn el Hatib, njegov vezir i čovek od poverenja, obrazovan, mistik, istoričar i pesnik. A drugi se zvao Ibn Zamrak, sekretar i vezirov učenik, a njegova poezija, kao i ambicije, nije znala za granice.

PRVI DEO
717-737
(1339-1359)

I.

OBEĆANJE JEDNOG DEČAKA

Velika radost zavladała je gradom Garnatom, prva radost nakon mnogo vremena. Kuriri su munjevitom brzinom prelazili preko plodnih zemljišta Vege, područja izvan zidina, i ušli u ograđeni prostor. Među radosnim povicima Garnaćana, kroz makadamske ulice i krcate trgove popeli su se do kraljevskih palata, okruženih gustim šumama Sabike, crvenog obronka Al Hamre. Žene su radosno klicale iza izrezbarenih prozora, a muškarcu su klicali Alahu i sultanu, spremni da krenu u rat. Rodio se prvenac Jusufa I, a mujezini su objavljivali radosnu vest sa minareta i džamija, na trgovima i pijacama, u slavu sultana i Alaha 717. hidžretske godine.

Sedmog dana po njegovom rođenju, ambasador Merinida darovao je novom nasledniku dinastije Ibn Nasrija svilu sa raskošnim zlatnim brokatima. Rabin Ibrahim, predstavnik jevrejske zajednice, čestitao je sultanu i prema kabali prorekao uspešnu i srećnu budućnost za dečaka.

„Da li je dobio ime?“, želeo je da zna rabin dok je štipkao novorođenče, motreći na njegovu reakciju. Dečak se iznenadio, mrdajući glavom i rukama, ali nije zaplakao. Svila je pokrivala sto i jastučice na kojima je ležao. Porodica je bila oko njega. Njegova majka i tetke posmatrale su sve iza muškaraca. Jedan od slugu spremio je čiste peškire i srebrnu činiju tople vode sa mirisnim uljima.

„Zvaće se Muhamed; on će biti oslobodilac islama“, rekao je uzbuđeno sultan Jusuf I. Bio je naoružan za rat, sa verižnjačom i mačem opasanim oko struka. Njegovi vitezovi čekali su ga napolju.

„Sve je zapisano, a njegove sfere u kabali su povoljno raspoređene. Veoma povoljno. Tora ne laže“, rekao je rabin za kraj.

Veliki kadija je pregledao novorođenče, zdravo i snažno, slaveći ga kao odlično predskazanje, pre nego što je prešao na njegovo obrezivanje.

„Počnimo“, rekao je kadija primevši bodež, naoštren i hladan, minijaturnom prepucijumu bebe dok je klicao Alahu.

Sultan je dobio podršku Merinida kako bi se suprotstavio pretnji Kastilje. Trupe koje su iz kraljevine Fesa poslate preko Moreuza i nasridske vojske pripremale su se u merinidskoj tvrđavi u Alhesirasu za odlučujući sukob sa Kastiljancima. Ako pobede, El Andaluz će vaskrsnuti. Sultan nije mogao da razmišlja o porazu. Beba je neutešno plakala. Dve žene su sprale krv. Muškarci su čestitali jedni drugima. Jusuf I stavio je hrapavu ruku na čelo svog sina. Jedan od njegovih sestrića, riđokosi sedmogodišnjak, koji se takođe zvao Muhamed, pažljivo i sa zavišću je slušao sultanove reči upućene njegovom prvencu.

„Odlazim, a pritom ti ostavljam kraljevstvo. Kada se budem vratio, sine, nadam se da ću ti doneti carstvo“, rekao je uzbuđenim glasom, a potom ga je poljubio pre nego što je krenuo u rat. Prstenovi verižnjače zveckali su sa svakim njegovim korakom. Iznenađena tim zvukom, beba se prepala. Riđokosi sestrić je pogledom pratio sultana.

Prošli su dani, nedelje, meseci. Stanovnici Madinat Garnate sa nestrpljenjem su pratili razvoj bitke. Na kopnu i na moru, sinovi islama uznemiravali su hrišćane, navodeći njihove vojnike u beg i potapajući njihove pomorske flote. Kastiljanci i Aragonci su morali da ujedine svoje snage. Niko nije mogao da se odupre sinovima pustinje i naslednicima Inb Nasrija.

Abu, kovačev sin, počeo je da broji, ali umesto da izbroji do deset, okrenuo se pre vremena, uspevajući da zapazi bose noge kako beže da se sakriju iza čoška svoda od cigle jednog bunara, koji je vidljivo štrčao iznad nivoa ulice. Eskivirao je prodavce golubova i mazgare, žene sa krčazima vode na glavi i jednog psa, koji je razjareno lajao kada je prošao ispred jedne grnčarske radnje. Vlasnik koji je sedeo na tabureu, povukao je dug dim iz keramičke lule kako bi udahnuo narkotičku supstancu, dok se životinja upinjala da pokida konopac od esparte kojim je bio vezan.

Abu je zamakao za ugao bunara, nadajući se da će ih zateći nespretno. Oba dečaka su gledala u suprotnom pravcu, ka uskim ulicama oivičenim nejednakim i belim kućama. U senkama, među ljudima, između one

prodavačice celera i debelog i znojavog obučara, mogao je da bude Abdel. Abu se samouvereno približavao, lagano koračajući po pločniku, primičući mu se s leđa korak po korak. Duboko je disao, osećajući da gubi dah.

Njemu se približila jedna mačka, još tiša, pa je zamjaukala, očekujući da je neko pomazi ili joj dâ koru hleba. A dva dečaka se osvrnuše. Jedan je istrčao smejući se, ali Abu se ustremio na onog drugog, koji se hrabro branio na ogoljenom tlu ispod dva bresta na malom trgu. Neka starica ih je ljutito posmatrala zbog buke koju su pravili.

„Uhvatio sam te! Zarobio sam te!“, povikao je Abu, kovačev sin. Drugi dečak je pokušao da mu se izmigolji iz ruku, ali bezuspešno.

„Varao si! Nisi brojao do deset! To se ne važi, odvratni hrišćanine!“, rekao je Abdel, sin mazgara. Ležao je na leđima, ne mogavši da se oslobodi.

„Ja hrišćanin! Ja sam junak islama, prvak vere! I pobedio sam te. Takav ti je rat, ili ti to nisi znao? Predaj se. Predaj se!“

Abdel je uzdahnuo, moglo je biti gore.

Iskrali su se iz *maktaba*, kuranske škole, kako bi se igrali po uličicama Albajzina, gde žive; mogli su da se sakriju iza mazgi, iza žardinjera sa majčinom dušicom i mesta za sokolare, iza prodavaca kože i ljudi koji pletu esparte. Iznad njih mogao je da vidi stare zidine tvrđave Kadime ziridskih kraljeva, osnivača Madinat Garnate. Stara tvrđava, nekada ponosita, izgubila je svoju nadmoć nauštrb osnažene kasabe Al Hamre, na brdu Sabika. Ove dve tvrđave gledale su jedna na drugu sa naspramnih uzvišenja. Razdvajajući ih u njihovom ćutljivom nadmetanju, tuda se prostiralo svojeglavo, usko korito Vadi Hadara puno smokava, zlatne reke, koja duguje ime zlatnom grumenju kog s vremena na vreme bude na njenom dnu. Sultan je na Sabiki gradio nove palate, blizu alkasabe. Madinat al Hamra biće pobjeda njegove savezničke politike i centar novog uređenja mira i napretka.

Moglo je biti gore, ponovo je uzdahnuo Abdel. Mogao je da bude u Vegi, nizvodno, iscrpljen poput njegovog oca od rada između brazdi crnog i plodnog zemljišta i kanala za navodnjavanje, koji nose čudesnu rečnu vodu sa snežnih obronaka Džebel el Teledža, snežne planine, takođe zvane Džebel Sulair, sunčane planine, jer se iza nje odjednom dizao zvezdani kralj, osvetljavajući celu Vegu, sve do njiva i mlinova.

„Predajem se“, progundao je Abdel, a Abu, očiju crnih poput ugljena, zadovoljno se nasmejao. Imali su šest godina, i bili su srećni u svom dečjem svetu punom čudesa i čarolija.

Vojnici su se silovito i ponosito smejali, uspravni, sa svojim svetlučavim oružjem, a kada bi izvadili mačeve iz korica dok kliču Alahu, oštrice

bi treperavo sjajile. Sokolari su trenirali svoje grabljivice, koje su rušile bele golubove u pomami opalog perja uz zadivljene povike muškaraca. Planina je sijala, prekrivena snegom, oivičena plavim nebom, a tokom noći zvezde su kružile iznad Al Hamre osvetljene plamenovima stražarskih baklji. Ko pritom ne bi želeo da zauvek ostane mlad? Mačka ih je nezainteresovano posmatrala, lagano se liznula po šapi, ponovo mjauknula i prešla ulicu, od bunara ka hladu okrećenih kuća.

Jahač je prešao ulicu poput jelena; bio je to glasnik, vojni poštar iz tvrđave Kadime. Ljudi su se uzburvano razdvajali, žene su cikale plašeći se da će njihovi krčazi sa vodom pasti i razbiti se u paramparčad. Jedna majka je munjevitom brzinom pokupila svoje dete, koje se udubljeno igralo drvenim konjićem pored stepeništa na ulazu u kuću, u hladu.

„Sklanjajte se!“, vikao je jahač, izdižući se u uzengijama i spretnim udarcem uzdi izbegavajući prolaznike i njihovu robu. „Kažem vam da se pomerite! Oslobodite prolaz!“

Mačka je okrenula glavu, uplašena i ukočena, zakasnivši jednu sekundu.

Abu je zaboravio na svog prijatelja u igri i otišao do središta strme uzbrdice, koja se uličicama vijugavo spuštala do reke Hadaro. Jahač se udaljavao, u oker i crnoj odeći sa belim turbanom. Nosio je dve velike kožne torbe koje su visile sa sedla. Njegov glas i stas, preplanuli ten, veoma crna brada i njegova arogancija impresionirali su dečaka. Islame, islame! Oduševljavala ga je ta muževnost kojom su odisali vojnici Garnate i podređenost koju im je pokazivao narod. Moć je zračila iz njih.

Abdel je pogledao ka sredini ulice. Konj je pregazio mačku, koja se borila među kamenjem i prašinom pokušavajući da se dovuče do hlada. Kičma joj je bila izvijena pod čudnim uglom. Zadnje šape bile su joj smrskane. Ugažena zemlja upijala je krv. Sin mazgara prišao je mački, koja je tužno zamjaukala kada ju je pomazio po glavi.

„Jadnica. Jadnica.“ Abdel je pogledao napred. Niko nije obraćao pažnju na njega. Meštani su gundali zbog nesmotrenog jahača i vratili se svojoj rutini. Abu je i dalje gledao u pravcu u kom je nestao jahač. Abdel je odneo mačku u hlad, pored nekih stepenica, na gomilu suvog lišća i snoplja slame. Jedna mazga koja je preživela slamu vezana ularom za kariku na zidu je to posmatrala. Abu mu je prišao.

„Sačekaj jedan trenutak. Osvežiću je“, rekao je Abdel prišavši bunaru i zahvativši vodu njegovom kofom, da bi je potom uzeo šakama. Mačka je

žedno pila svojim nežnim i crvenkastim jezikom, i slabašno je počela da mjauče. Abu je stavio prst na polomljenu kičmu. Mačka je bespomoćno zamjaukala od bolova. „Nemoj to da radiš!“, prekoreo ga je Abdel. „Jadnica!“

„Idemo. Ne možeš da joj pomogneš!“ Abdel nije obraćao pažnju na njega i otišao je po još vode. Abu se zabavljao ispitujući šta životinju najviše boli, da li smrskane šape ili polomljena kičma, stiskajući polako razna mesta. Osmehnuo se kad je našao najosetljivije mesto. Jagodica njegovog kaži-prsta izmazala se krvlju. Mačka je očajnički zamjaukala i pokušala je da ga ogrebe. Abu je povukao ruku i prestao da se smeška. Pomno ju je gledao i uzeo sa zemlje okrugli i teški kamen. Podigao je kamen. Mazga se nemirno promeškajila ne prestajući da preživa i okrenula glavu na drugu stranu.

Abdel se rastužio kada se vratio sa vodom među šakama. Video je umrljan kamen pored stepeništa.

„Uginula je. Kako bi mogao da joj pomogneš?“, pravdao se Abu.

Voda se prolila između šaka mazgarevog sina. Sagnuo se gledajući životinju sa saosećanjem, a svog prijatelja sa ogorčenošću.

„Zao si.“

„Pa šta?“ Naslonio se na zid, iznenada umoran i teško dišući. Iz grudi mu se promolio zvižduk. „Uginula bi u svakom slučaju.“

Kovačev sin je bio bleđ, gotovo samrtnički bleđ. Zatvorio je oči, pokušavajući da se smiri i napuni pluća vazduhom. Obuzela ga je nekakva iznenadna slabost. Abdel je u trenutku zaboravio na ljutnju i stavio mu hladnu šaku na čelo.

„Da te otpratim do kuće?“ Abu je klimnuo glavom, ne mogavši da izgovori nijednu reč.

Dva dečaka došla su do zida koji je štitio bogati kvart Ajšariš. U senci ziridske zidine koja je razdvajala palate bogataša od kuća od blata skromnih ljudi, u jednoj od niskih kuća, živeo je Abuov otac, kovač. Mršav ali žilav čovek, neumorno je radio na nakovnju praveći potkovice, klinove, noževe i katance, zemljoradnički alat kao i oružje, za one koji su mogli to sebi da priušte. Miris biljnog uglja od masline i crnike stapao bi se sa ustajalim znojem tog čoveka utrnulih i nažuljanih ruku, kose pokupljene na potiljku i nagog tela ispod pohabane i pocrnele kožne kecelje. Dečaci su ušli u malu kovačnicu. Abuov otac ostavio je čekić na nakovnju kada je video da mu je sin bleđ i osvežio ga po licu hladnom vodom iz kovačnice, pre nego što se mališan onesvestio.

„Opet! Rekao sam mu da ne trči, da se ne zamara! Za ime Alaha! Abdele, neka dođe tvoj otac! Brzo!“ zatražio je Jusuf kovač. Mazgarev sin je klimnuo glavom i otišao trčeći niz ulicu, prema Vegi.

Abdel je trčao i trčao, prošavši kroz kvart Sened, onaj na padini, preprečivši ga natopljenim uličicama, ka Kapiji četiri izvora, putu kojim je obično išao njegov otac do imanja na Vegi na kom je radio. Imao je sreće. Pre nego što je došao do vrata spoljašnjih zidina, video je svog oca, Abdulaha, i njegovog magarca natovarenog lukom i zelenom salatom, koje je mazgar nosio na pijacu. Abdulah je isprva pomislio da Abdel zaslužuje strogu kaznu, jer je pobegao iz škole a nije išao u polje. Abdulah je uzdahnuo, umoran poput magarca, dok se sa njim penjao uz uzbrdicu na ulazu u grad, prekriven znojem i zemljanom prašinom. Kada je video izraz lica svog sina, zaboravio je na umor i uznemirio se, plašeći se da se dogodila neka nesreća.

„Oče, oče! Kovačev sin! Moraš odmah da pođeš!“

„Bolovi u grudima? Ponovo mu je pozlilo?“ Abdel je klimnuo glavom. „Idemo!“

Alah će oprostiti ako uđe u suk kasnije nego što je uobičajeno. Popeli su se uz uličice i stigli do kovačnice. Abuova majka ih je pustila da uđu, jecajući i skrivajući lice maramom. U sobi u dnu, pored malog dvorišta sa bunarom, nalazili su se kovač i njegov sin, svestan, ali prebledelo i uplašen.

„U dobar čas, vidaru! Isto zlo ga je pogodilo kao pre nekoliko nedelja! Guši se!“

„Dopusti da ga pregledam“, zamolio je Abdulah nakon što je oprao ruke u činiji. Opipao mu je vrat, pazuh, ruke i noge. Pregledao mu je jezik i grlo. Naslonio se uhom na dečakove grudi.

„Abdele, otrči do kuće i donesi mi torbu sa travama. Jusufe, smesta stavite vodu da se greje.“

Kada se Abdel vratio, pažljivo je odabrao između različitih odeljaka punu šaku lišća sleza, zelenog i velikog, koje je pažljivo bilo savijeno.

„Šlajm mu je ponovo zapušio grlo. Mora da ga izbacili ili će umreti. U mojoj kući znamo kako. Pažljivo gledaj i uči, Abdele. Kovaču, pre tri dana sam skupio ovo lišće. Pogledaj kako im vrhovi nisu umrljani, niti otkinuti, da se ne bi izgubilo njihovo svojstvo. Mali Abu, moraš da se uspraviš i staviš ovo ćebe na glavu. Moraš da udišeš vrelu paru koja isparava iz zdele.“

Na dno posude stavili su listove i prelili ih ključalom vodom. Abu se nagnuo nad njom, a majka mu je preko glave stavila ćebe.

„Mnogo je vruće!“

„Moraš da istrpiš. Dobro udahni, na nos, na usta. Tako“, uverio se Abdulah. Generacije seoskog života podarile su mudrost mazgarevoj porodici. Dodir sa poljem i biljkama načinio je od njih gospodare praktičnog znanja koje stanovnici grada više ne poseduju. Obe porodice potekle su iz

područja Levanta. Nije ih sjedinjavalo samo njihovo mediteransko poreklo, već i siromaštvo.

Mnogi su odlazili Abdulahu kada nisu mogli da priušte sebi uslugu pravog lekara, a mazgar je razumeo da je Alahova volja da bude tamo gde drugi ne bi otišli da se pred njima ne nalaze srebrni dirhami. Njegov sin će takođe naučiti njegove tajne. Abdel je imao porodični dar, ali Garnata je grad mogućnosti. Mora da ide dalje, ako je to Alahova volja. Abdulah se svaki dan duboko molio da tako bude. Abu je počeo da iskašlja gust šljajm, koji je ispljunuo na pod.

„Nastavi tako!“, uzviknuo je Abdulah, kojem je laknulo koliko i Abdelu i kovaču. Ako nešto nije mogao da podnese, bila je to smrt onih koje vida. Zbog toga, ako bi shvatio da ništa neće moći da učini, ne bi intervenisao a da to pre toga ne kaže pacijentu. Čak i tako, teret koji je nosio bio je težak. Previše težak da bi na svoju dušu dodao teret smrti tog dečaka.

Činilo se da se disanje dečaka pod ćebetom normalizuje. Voda je prestala da ključa, pa su skinuli prekrivač. Abuu se lice zajapurilo i oznojilo od pare i isparavanja.

„Duboko udahni.“ Abu je to učinio. Šištanje je prestalo. Majka mu je obrisala usta, dok ga je Abdel posmatrao sa olakšanjem.

Jusuf je uzbuđeno uhvatio mazgara za ruku.

„Šta bih još mogao da kažem što već nisam rekao? Neka ti Alah dâ bogatstvo i život da u njemu uživaš! Sada ne mogu da ti platim, ali moja kuća je tvoja kuća.“

Abdulah je podigao ruku, odmahnuvši glavom i rekavši da ne zaslužuje toliko.

„Alah će blagonaklono oceniti dobra dela. Tvoj sin... dobro, još je mlad, ali i dalje će patiti od tih gušenja. Video sam to više puta. U nekim slučajevima ne može ništa da se učini. Ali u drugim ima nade. Ne sme da se zamara. Mora odmereno da se ponaša i da štedi svoju snagu. Mora da nauči da se smiri, da vlada svojim disanjem. Ako ponovo osetiš to gušenje, Abu, kaži to Abdelu, i doći ću ponovo.“

Krenuo je da izađe, ali je zastao zamišljen i iz bisaga izvadio nekoliko zelenih salata i glavica luka, pa ih je dao kovačevoj ženi, koja ih je radosno uzela.

„On je nemiran dečak, ali poslušaće nas. Neka te Alah poživi mnogo godina!“, uzviknuli su zahvalni Jusuf i njegova žena.

„Jel' se vidimo sutra?“ upitao je Abdel svog prijatelja pre nego što je otišao sa svojim ocem da ga otprati do suka.

„Ne sumnjaj u to. Ponovo ću te zarobiti kao da si zec!“

Abu je bio jedinač. Zbog njegovog visprenog uma otac je u njega polagao velike nade, iako nije mogao da mu pomaže oko kovačke vatre sa mehom ili u kovanju klinova za grede i vrata. Radnja je bila mala, ali obećavalo je da će se poboljšati sa dolaskom mira. Sledećeg dana dopustio je sinu da ostane tu sa njim umesto da ide u kuransku školu. Abu je mogao da vidi kako njegov otac ubacuje još uglja u peć; na žaru je držao gvozdenu štanglu kleštima. Abu je pažljivo posmatrao kako se, sa svakim udarcem čekića, ta štangla zacrvenela; potom joj je, njegov otac, vešto dao kvadratni oblik, a potom je spljoštio, napravivši list pravih ivica i oštrog vrha, spreman da ga uglavi u dršku od drveta ili roga pomoću spojnih klinova.

„Vidiš li, sine? Ali još uvek nismo završili, treba je obraditi i ohladiti.“ Ponovo ju je stavio na vatru, zajedno sa biljnim ugljem. „Kada ponovo postane užarena, opet ćemo je kovati i staviti u ledenu vodu. A potom ćemo je ručno naoštрити, pre nego što je smestimo na dršku.“

„Jesi li napravio neki?“

„Jesam. Pogledaj ga.“

Kovač je uzeo predmet sa jedne police uvijen u kožu i odmotao ga. U izrezbarenim bakrenim koricama nalazio se završeni bodež sa ušicama, sa drškom od bele kosti i srebrnim filigranom. Plavkasta oštrica blistavo se presijavala od tankog uljanog premaza.

„Predivan je!“

„Dodirni ga. Simetričan, naoštren, smrtonosan. Vidiš li filigran? To je moj novi izum, odneo sam ga do jednog zlatara da pažljivo izlije fine linije tečnog srebra u udubljenja koja sam urezao u košanu dršku. Majstorski rad! Danas treba da dođu po njega. Dobro ćemo zaraditi, a možda će to biti početak novih poslova. Tako ćemo, sine, vratiti mnoge dugove. Zapamti, ne sledi moj put! Stremi ka bogatstvu!“ Jusuf je smestio bodež u korice baš pre nego što je jedan čovek ušao na vrata kovačnice.

„Alah nek te čuva, kovaču. Vidim da u rukama držiš neki bodež. Je li to moj?“

Čovek je nosio belu košulju i pantalone, kožnu obuću, beli turban i svetlozelenu plašt. Nosio je mač sa okruglom drškom. Bio je snažan, iako je njegov stomak otkrivao sklonost ka preterivanju u jelu. Pogladio je svoju prosedu bradu. Dva stražara sa verižnjačama i maslinastozelenim plaštom ušli su za njim, stavši kraj njega.

Jusuf se ponizno poklonio i pokazao mu bodež. Abu je seo pored kovačke vatre, sve to radoznalo posmatrajući dok je čačkao nos. Čovek je izgledao važno, pa nije obratio pažnju na njegovo prisustvo.

„Plemeniti gospodine, to je vaš bodež. Neka vas Alah čuva. Baš kako smo se dogovorili.“

Plemički ratnik pogledao ga je s odobravanjem, izvlačeći ga iz njegovih bakarnih korica. Prstom je prešao preko metala. Isprobao je njegovu ravnotežu.

„Zadovoljan sam u potpunosti, kovaču. Ali moj poslednji konj kojeg si potkovao, okliznuo se juče na putu do moje kuće u Ajnadamaru i polomio nogu. Morao sam da ga žrtvujem. Zbog tvoje krivice!“ Pa je uperio bodež u njega u znak pretnje. Abu se prepao.

Kovač se skamenio gledajući u vojnike, koji su stavili ruke na drške mačeva.

„Moj gospodine, tako je verovatno hteo Alah. Nisu sigurno krive moje potkovice. Niko se nikada nije žalio na njih.“

„Ja se žalim!“, odgovorio mu je plemić, i s podsmehom u glasu dodao: „Tako da moram da nadoknadim štetu. Uzeću ovaj bodež kao nadoknadu za tvoj loše obavljeni posao i budi zahvalan što te neću prijaviti muhtasibu. Verovatno ne želiš da ti zatvore kovačnicu. Da li si razmišljao šta bi bilo sa tvojim sinom?“

Kovač je iskoračio ka njemu, ne mareći za vojnike.

„Ali, gospodine, to je nepravedno! Taj bodež vredi pravo bogatstvo! Obećali ste da ćete mi platiti tu sumu, kao i napojnicu ako vam ga predam danas!“

„Odbij, nesrećniče, i zadovolji se ovim!“ Bacio mu je u lice četvrt srebrnog dirhama i okrenuo se. Kovač ga je uzeo s poda i nemo ga pogledao. Pa se ustremio na njega, uhvativši ga za plašt kako ne bi izašao iz radnje.

„Nije pošteno!“, ponovio je Jusuf. „Alah to zna, kao i vi! Treba da mi platite ono što mi dugujete! Vi ste jedan lažov i lopov i neću vam dopustiti da me pokradete!“

Plemić se iznervirao zbog njegove drskosti i povukao plašt pokušavajući da ga rani bodežom. Kovač ga je izbegao i ošamario. Dva stražara su se istog trenutka umešala, tukući ga dok ga nisu oborili. Abu je vrisnuo i počeo da drhti.

„Pustite ga! Ne želim krv. Ne iskušavaj svoju sreću, kovaču, i moli se Alahu da zaboravim tvoju uvredu!“ Pa je izašao iz kovačnice u pratnji svojih telohranitelja.

„Bednici“, mrmljao je Jusuf na podu, i pljunuo krv na čizme vojnika. Jedan od njih se okrenuo i nogom ga udario u glavu, izlazeći sa zluradim osmehom. Kovač je ostao nepomičan.

„Neka se više ne sretnemo“, zapretio je vojnik pre nego što je otišao.

Abu je drhteći prišao nepomičnoj figuri svog oca. Nije se micao. Da nije možda mrtav? Pocepali su mu usnu i iz usta mu je curila krv. Jagodična kost mu se rastavila. Pipnuo mu je ranu samo da vidi šta će se dogoditi. Njegov otac se nje pomerio.

„Oče?“ Ustreptalog srca mu je ponovo jače dotakao jagodičnu kost.

Jusuf se trgao, iskašljavajući krv i ječeći zbog uboja.

„Oče! Oče! Alaha mi, živ si!“

„Nek ih đavo nosi. Nek ih đavo sve nosi!“, vikao je bespomoćni kovač.

Abuova majka je ušla u kovačnicu iz kuće kad je čula njegov žalosni glas i potisnula vrisak kada ga je zatekla na podu, sa krvavom keceljom.

„Dobro sam, dobro sam! Samo mi dajte vode, da bih mogao da se osvežim.“ Stavio je ruku na glavu, bolno dodirujući mesto udarca.

Abdel je u tom trenutku nasmejan ušao sa ulice, a izraz lica mu se izmenio kada je video krv i kovačevo lice. Abu je drhtao.

„Moja glava. Dobro sam, ženo! Pusti me! Proći će me začas. Oštrica! Mora odmah da se izvuče iz vatre ili će biti upropašćena!“

Uzeo je klešta i napravio tri nestabilna koraka pre nego što je ničice pao na pod iza nakovnja. Njegova supruga klekla je pored njega, uplašena. Diao je veoma slabo. Potiljak mu je bio krvav.

„Abu! Abdele, idi po svog oca, brzo!“, preklinjala je Abuova majka u neutješnim jecajima. Dva dečaka su trčeći izašla u potragu za Abdulahom.

Kada je mazgar došao, već je pala noć. Kovač je bio u nesvesti na svom ležaju, dišući slabo i teško. Čim je Abdulah pogledao to pepeljasto lice, znao je da ne može ništa da učini. Uzeo mu je ruku i pipao puls. Pažljivo mu je dodirnuo glavu, odvijajući mu zavoj koji mu je stavila njegova žena.

„Očistila sam ga od krvi“, jecala je žena, prešavši rukom preko čela svog supruga, „i stavila sam mu hladne obloge da mu spustim temperaturu. Čini se kao da ima groznicu, kao da spava.“

Abu je prišao svom ocu i uzeo ga za ruku. Uštinuo ga je iz očajanja, da vidi da li će odreagovati. Jusuf je i dalje bio nepomičan.

„Potom sam pitala komšije da li znaju nekog lekara“, nastavila je žena, zadržavajući suze, „a jedan je rekao da poznaje nekog Jevrejina koji će odmah doći, ali da ću prethodno morati da mu dam četiri srebrna dirhama. Dala sam mu ih u podne, a od njega još uvek ni traga ni glasa. Mislim... da neće doći.“